

SƏBAİL RAYON KÜTLƏVİ KİTABXANALARINDA GƏNCLƏRƏ KİTABXANA XİDMƏTİNİN TƏŞKİLİ

Açar sözlər: Səbail, elektron kataloq, komplektləşdirmə, kitabxana, bibliografik mənbə

Ключевые слова: Сабаил, электронный каталог, комплектования, библиотека, библиографический источник

Keywords: Sabail, electronic catalog, acquisition, library, bibliographic source.

Ölkəmizdə gənclərin asudə vaxtlarının təşkilində kitabxanalar əvəzsiz rol oynayır. Dövlətin kitabxana siyasətinin əsas parametrlərindən biri də oxucuların informasiya təminatını dolğun ödəmək, həmçinin hər bir oxucuya öz kitabını çatdırmaq və s. kimi məsələlərdir. Respublikanın bütün bölgələrində uşaq və gənclərin mütaliəsinə rəhbərlik bu tip oxuculara xidmət edən kitabxanaların qarşısında geniş vəzifələr qoyur. Uşaq və gənclərə kitabxana xidmətinin səmərəli təşkili onların müstəqil respublikamızın sabahı üçün hazırlanan kadr potensialının ilkin mərhələsi olduğundan bu iş daim nəzarətdə olmalıdır. Dövlət Gənclər siyasətinin prioritet istiqaməti sayılan gəncliyin Dövlət proqramında gənclərin və yeniyetmələrin uğurlu gələcəyi naminə əlaqədar təşkilatların qarşısında duran müxtəlif vəzifələr kimi, uşaq və gənclər kitabxanaları da öz növbəsində geniş missiya yerinə yetirir.

Haqqında danışacağımız kitabxanalar universal məzmunlu, bütün oxucuların istifadəsinə imkanı olan kütləvi, universal kitabxanaların tipinə daxildir. Bu kitabxanaların qarşısında duran vəzifələrin elmi və sosial əhəmiyyətini professor A.A.Xələfov özünün “Kitabxanaşünaslığa giriş” adlı dərslərində göstərmişdir. O yazır: “Cəmiyyət inkişaf etdikcə, onun strukturunda ciddi dəyişikliklər baş verdikcə, cəmiyyət üzvlərinin mədəni səviyyəsi yüksəldikcə, oxucular arasında yüksək ixtisaslı, hərtərəfli inkişaf etmiş oxucuların sayı çoxaldıqca kütləvi kitabxanaların qarşısında daha mühüm vəzifələr meydana çıxırdı. Bu vəzifələrin öhdəsindən gəlmək üçün kütləvi kitabxanaların

təşkilati quruluşunda və strukturunda böyük dəyişikliklər aparmaq, onların işinin məzmununu müasir dövrün tələblərinə uyğun qurmaq tələbi irəli sürülürdü (3, s.48-49).

Müasir dövrdə gənc oxucuların şəxsiyyətinin formalaşmasında müəllimin böyük rolu vardır. Ona görə də uşaq və gənc oxucuların müəllimə cəlb olunmasında, eləcə də onların müəllimə maraqlarının artırılmasında kütləvi kitabxanalar xüsusi səy göstərməlidirlər. N.Nərimanov adına Səbail rayon kütləvi kitabxanası qarşıya qoyulan çox mühüm vəzifələri yerinə yetirmək məqsədilə fondun komplektləşdirilməsinə böyük diqqət yetirir. Kitabxana öz fondunun komplektləşdirilməsində 6 mühüm xüsusiyyəti nəzərdə tutur:

- a) Kitabxana vəzifəsinin öyrənilməsi
 - b) Gənc oxucu sorğularının öyrənilməsi
 - c) Biblioqrafik mənbələrin istifadə edilməsi
 - d) Komplektləşdirmə mənbələrinin müəyyənləşdirilməsi
 - e) Gənclər ədəbiyyatının seçilmə keyfiyyətinin müəyyənləşdirilməsi
- ə) Fondun oxucularla əlaqəsi və əks əlaqəsi

Bu xüsusiyyətlərin kitabxanada qarşılıqlı surətdə istifadə edilməsi fondun formalaşmasına təsir göstərir. N.Nərimanov kitabxanası fondun formalaşmasında bu xüsusiyyətləri geniş nəzərə alır və bir sıra forma və metodlara istinad edir. Bu formalardan biri kartotekaların təşkilidir. Bu kartotekalardan kitabxanalarda səmərəli istifadə olunur. Belə ki, kitabxananın “kitabxana profili”, “oxucu gənclərin profili”, “təkrar komplektləşdirmə” mövzularında təşkil etdiyi kartotekalar bu baxımdan xeyli maraq doğurur. Həmin kartotekalarda fondda çatışmayan və komplektləşdirilməsi zəruri hesab edilən ədəbiyyat əks etdirilir. Burada xüsusən kitabxananın vəzifəsinə və oxucu sorğusuna dair ən mühüm ədəbiyyat nümunələri seçilib əhatə olunur. Burada oxuculara “yox” cavabları da geniş nəzərə alınır. Kartotekaların tərtibi fondların məqsədyönlü komplektləşdirilməsinə mühüm istiqamət verir, fondun bütünlükdə tənzimləndirilməsini təmin edir. Həmin kartotekalar əsasında kitabxana 2003-cü ildə 2099 nüsxədən artıq kitab əldə etmişdir (6). Nərimanov kitabxanasında 2005-2010-cu illərdə 1800 nəfər gənc oxucu üzərində (istehsalatla bağlı olanlar) təcrübə aparılmış və müəyyənləşdirilmişdir ki, gənc oxucu tələbatının artması istehsalat ədəbiyyatının alınmasını

ildən-ilə yüksəltmiş və tərkibcə zənginləşməsinə səbəb olmuşdur. Nərimanov adına kütləvi kitabxanada oxucuların sayı durmadan artır. Əgər 2003-cü ildə kitabxana fondundan 8093 nəfər oxucu istifadə etmişdirsə, 2009-cu ildə həmin fondan 9340 nəfər oxucu istifadə etmişdir. Bu da bilavasitə kitabların istifadəsi ilə əlaqədar olmuşdur.

Məhz buna görə kitabxanalara müraciət edən oxucuların sayı artır. Burada oxucuların təkcə miqdar etibarilə artması deyil, həm də tərkib etibarilə zənginləşməsi daha çox diqqəti cəlb edir.

Səbail rayon kitabxanaları olan N.Nərimanov adına kütləvi, Bibi-heybət kütləvi və M.Qorki adına Mərkəzi Səyyar kitabxanalarında gənc oxuculara xidmət işinin düzgün qurulmasında bir çox amillər nəzərə alınır. Bunlardan biri zəngin kitabxana fondunun olmasıdır. Çünki müxtəlif oxuculara kitabxana xidmətinin düzgün həlli bilavasitə oxucu tələbatını ödəyəcək fondun olmasıdır. Hər üç kitabxananın özünəməxsus fondları vardır. Bu fondlar hər il yeni ədəbiyyatla komplektləşdirilir.

Kitabxananın adı	İllər üzrə kitab fondu		
	1995	2000	2009
<i>N. Nərimanov adına kütləvi kitabxana</i>	72340	87436	93035
<i>Bibi-heybət kütləvi kitabxanası</i>	36530	41432	53736
<i>M.Qorki adına kütləvi kitabxana</i>	71400	79216	83401

Verilmiş cədvəldən aydın olur ki, hər üç kitabxananın fondu təminedicidir. Hər üç kitabxanada 1995-ci ilə nisbətən 2009-cu ildə fondun az olmasının başlıca səbəbi kitabxana fondlarından öz aktuallığını itirmiş ədəbiyyatın silinməsi olmuşdur. Göstərmək lazımdır ki, kitabxanalarda komplektləşdirmə üçün qorunan vəsaitin çox hissəsi dövrü nəşrlərin abunəsinə sərf edilir. Bu da bütün oxucularla bərabər, gənc oxucuların da kitabxanaya gəlib dövrü nəşrlər vasitəsilə gündəlik müxtəlif məlumatlar əldə etmələrinə imkan verir.

N.Nərimanov adına kütləvi kitabxanadan, M.Qorki adına şəhər kitabxanasından, Bibi-heybət qəsəbə kitabxanasından istifadə edən

oxucuların çox hissəsini uşaq və gənclər təşkil edir. Bunun başlıca səbəblərindən biri bəlkə də mühüm hissəsi kitabxana fondlarının universal məzmununa malik olması, digəri isə oxucular üçün ictimai-mədəni şəraitin yaradılmasıdır. Bu kitabxanalarda xidmət işinin yaxşılaşdırılmasında kütləvi tədbirlərin rolu və yeri böyükdür. Kitabxana təcrübəsində və elmi ədəbiyyatda kitabxanalarda müxtəlif forma və üsullarda kütləvi tədbirlərin keçirilməsi barədə geniş məlumat vardır. Kitabxanalar mövzu və oxucu seçimi ilə əlaqədar olaraq bu tədbirlərdən istifadə edirlər. Bunlar əsasən üç formada həyata keçirilir:

Əyani formada-bura daxildir: - kitab sərgiləri, kitabxana plakatları və s.

Mətbu təşviqat və təbliğat: a)dövri nəşrlər; b)kiçik formatlı nəşrlər.

Şifahi təbliğat forması (Kitabxanalarda şifahi iş formaları).

Səbail rayon kütləvi kitabxanaları müasir informasiya texnologiyalarının tətbiqində də mühüm işlər görmüşdür. Bu kitabxalardan, xüsusilə, M.Qorki adına Mərkəzi Şəhər Səyyar Kitabxana Fondunu qeyd etmək lazımdır. M.Qorki adına MSKF-nin Elektron kataloqu M.F.Axundov adına Milli Kitabxananın VTLS/Virtual sisteminə qoşularaq onun Məlumat Bazası əsasında 2009-cu ilin yanvar ayından yaradılmağa başlanılmışdır. Kataloqa ilk olaraq cənab Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə nəşr olunan latın qrafikalı Azərbaycan dilində olan ədəbiyyat daxil edilmişdir. Bununla yanaşı Məlumat Bazasına digər latın qrafikası və kiril qrafikasında olan Azərbaycan ədəbiyyatı və rus dilində olan rus ədəbiyyatı daxil edilir. Bu işin həyata keçirilməsi üçün Bakı Şəhər Mədəniyyət və Turizm İdarəsi tərəfindən kitabxana lazım olan texniki avadanlıq və inventarla təmin olunmuşdur.

ƏDƏBİYYAT

1. *“Kitabxana işi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu // Kitabxanaşünaslıq və bibliografiya. Elmi-nəzəri və təcrübi jurnal.- B.,1999.-№1.-S.3-19.*
2. *Xələfov A.A. Kitabxanaşünaslığa giriş: Dərs vəsaiti.-B., 1996.-57 s.*
3. *Xələfov A.A. Kitabxanaşünaslığa giriş: Dərslük (üç hissədə).- h 3.- B., BUN, 2003.-314 s.*

4. Xələfov A.A. XXI əsrin əvvəllərində Azərbaycanada kitabxana işinin əsas inkişaf istiqamətləri.-B., 2006.-106 s.
5. Əhmədov E.Y. Qlobal informasiya məkanı və müasir kitabxanaşünaslıqda müəllimin yeni təzahürləri // Kitabxanaşünaslıq və bibliografiya.-B., 2007.- № 2.-S. 3-14.
6. N.Nərimanov adına Kütləvi kitabxananın 2000-2010-cu il hesabatları.
7. M.Qorki adına kütləvi kitabxananın 2000-2010-cu il hesabatları.
8. Bibi-heybət kütləvi kitabxanasının 2000-2010-cu il hesabatları.

М.ИМАМВЕРДИЕВ

**ОБРАЗОВАНИЕ СЛУЖБЫ БИБЛИОТЕК ДЛЯ
МОЛОДЕЖИ В МАССОВЫХ БИБЛИОТЕКАХ
САБАЙЛЬСКОГО РАЙОНА
РЕЗЮМЕ**

В статье говорится о службе библиотек для молодежи в массовых библиотеках Сабаильского района, о рабочей структуре этих библиотек и о применении современной информационной технологии. Особое внимание уделяется рабочей структуре массовой библиотеки имени Н.Нариманова и массовой библиотеке имени М. Горького.

M.İMAMVERDİYEV

**THE FORMATION OF THE LIBRARY SERVICE FOR
THE YOUTH IN THE MASS LIBRARIES OF SABAIL
DISTRICT
SUMMARY**

The article deals with the library service for the youth in the mass libraries of Sabail District, work structure of these libraries and applying the modern information technology. The special attention is paid to the mass library named after N. Narimanov, and the mass library named after M. Qorki.